

ประวัติความเป็นมาและอำนาจหน้าที่ขององค์กรยุติธรรมในประเทศไทย

2.1 ประวัติความเป็นมาขององค์กรยุติธรรม

เมื่อสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานียังไม่มี การดำเนินคดีอาญาในนามของรัฐเหมือนอย่างเช่นของประเทศอื่นๆ เนื่องจากในเวลานั้น ประชาชนมีจำนวนน้อย พระเจ้าแผ่นดินทรงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎร การปกครองจึงเป็นแบบพ่อปกครองลูก หรือ “ปีตาธิปไตย”¹ หากราษฎรมีข้อพิพาทกันย่อมถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดินได้ โดยสิ้นกระดิ่งซึ่งแขวนไว้หน้าประตูพระราชวังและพระเจ้าแผ่นดินจะทรงชำระคดีความด้วยพระองค์เอง จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายและหลักวิธีพิจารณาความอย่างชัดเจนเหมือนอย่างในปัจจุบัน การชำระคดีความจึงมีลักษณะเป็นการตกลงกันโดยการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมกันเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี เริ่มมีการเปิดประเทศต้อนรับชาวต่างชาติ จึงได้รับอิทธิพลด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมมากขึ้น การปกครองจึงเปลี่ยนจากแบบพ่อปกครองลูกไปเป็นแบบ “การปกครองโดยอำนาจรัฐ”² คือรัฐจะใช้อำนาจปกครองอย่างกว้างขวางและเข้มงวด ราษฎรที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาให้ชำระความได้ด้วยตนเอง ไม่มีกลไกในกระบวนการยุติธรรมมาช่วยเหลือหรือเป็นแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “อัยการ” ทำหน้าที่เป็นโจทก์ในนามของรัฐอย่างเช่นในปัจจุบัน และยังไม่มีการจัดตั้งศาลยุติธรรมเพื่อชำระคดีความ เพราะพระเจ้าแผ่นดินยังทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เมื่อถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้มีพระบรมราชโองการให้ชำระสะสางบรรดาตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพของบ้านเมืองในเวลานั้น เนื่องจากยังมิได้มีการแบ่งแยกออกเป็น “คดีแพ่ง” หรือ “คดีอาญา” ดังนั้น คดีทั้งสองประเภทจึงใช้วิธีพิจารณาคดีปะปนกันและมีวัตถุประสงค์ให้มีการลงโทษจำเลยคล้ายกัน ซึ่งหากโจทก์ในคดีแพ่งแพ้ความ ก็จะต้องถูกลงโทษในคดีอาญาด้วย จนได้มีการประกาศใช้

¹ จิตติ เจริญจำ และคณะ ผู้รวบรวม. “วิวัฒนาการของระบบยุติธรรมในประเทศไทย, ”ใน 100 อัยการ.(กรุงเทพมหานคร : ฉลองรัตน์,2536) น. 69.

² เฟิงอ้าง น. 70.

“กฎหมายตราสามดวง” ขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย³ เมื่อเวลาล่วงเลยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยจึงได้เริ่มปรับปรุงและปฏิรูประบบกฎหมายและการปกครองให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับประเทศตะวันตก แม้ว่าจะยังต้องยอมรับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตก็ตาม ระบบศาลยุติธรรมในขณะนั้นยังไม่เป็นเอกภาพเพราะมีศาลกระจัดกระจายไปตามหน่วยราชการต่างๆ และแม้ว่าจะเรียกชื่อว่า “ศาล” แต่ก็ไม่มีลักษณะเป็นศาลตามความหมายของกลุ่มประเทศตะวันตก เพราะศาลไทยจะทำหน้าที่เป็นทั้งโจทก์ ทนายจำเลยและเป็นผู้ชี้ขาดตัดสินคดีด้วย โดยนักฎจารีตนครบาลมาเป็นหลักการพิจารณาความที่มีการทรมานร่างกายเนื้อตัวของจำเลยจนทนไม่ไหวและยอมสารภาพผิด ผลเสียจากการมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนี้เอง ทำให้ประเทศไทยพยายามเรียกร้องให้ยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและยอมรับว่ากฎหมายไทยยังขาดความเป็นสากลอีกมากและมีมาตรฐานที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มประเทศตะวันตกจึงได้มีการทบทวนและพัฒนาระบบกฎหมายทั้งหมด ทั้งในด้านสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับประเทศตะวันตก รวมทั้งระบบศาลยุติธรรมด้วย การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และสืบเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถือว่าเป็นการปรับปรุงครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศ⁴

นอกจากนั้น ความบกพร่องของวิธีพิจารณาความยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้ทัดเทียมประเทศตะวันตก เนื่องจากวิธีการที่ล้าสมัยและไม่เป็นธรรมของศาลในขณะนั้น ทำให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่พอใจในคำชี้ขาดของศาลและขอถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดิน จึงทำให้พระเจ้าแผ่นดินต้องทรงตรวจชำระคดีความทั่วทั้งประเทศด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นภาระที่หนักยิ่งและทำให้เกิดความล่าช้า รัชกาลที่ ๕ จึงได้ทรงจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 5 มีนาคม ร.ศ.110 โดยนำศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มาไว้ในที่แห่งเดียวกันและสรรหาบุคคลที่มีความรู้ด้านกฎหมายและชำนาญด้านการพิจารณาคดีมาทำงานที่กระทรวงนี้ และทรงประกาศใช้กฎหมายอีกหลายฉบับ อาทิ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งถือว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทยและพระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.113 ซึ่งนำหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานของต่างประเทศมาใช้ โดยเฉพาะของประเทศอังกฤษ ที่กำหนดให้ผู้ที่พิจารณาคดีและผู้ที่จะพิพากษาต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพราะจะต้องควบคุมการสืบพยานและรับฟังพยานด้วยตนเองจะไม่ใช่

³ เฟิงอ๋าง น.71.

⁴ เฟิงอ๋าง น.71.

วิธีแยกผู้พิจารณาได้ส่วนคนหนึ่งและผู้พิพากษาชี้ขาดอีกคนหนึ่งเหมือนอย่างสมัยก่อนเพราะเป็นเรื่องหนึ่งที่คนต่างชาติได้ตั้งข้อรังเกียจเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต⁵

ในหนังสือโครงการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 3 สิงหาคม ร.ศ.109 มีข้อความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงอัยการไว้ว่า “ข้อ 6 กรมอัยการเป็นเจ้าพนักงานสำหรับเป็นโจทก์ เป็นทนายในคดีความแผ่นดิน คือ ความนครบาลซึ่งมีโทษในลักษณะอาญาหลวง อันเป็นอุกกฤษฎะ มหันตโทษ และเป็นเจ้าพนักงานที่ปรึกษากฎหมายของข้าราชการ มีตำแหน่งเจ้ากรม 1 เนติบัณฑิต 4 เสมียนเอก โท สามัญ” ถึงแม้ว่า จะมีการกล่าวถึงอัยการตั้งแต่ที่มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นมาในครั้งแรกแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่มีการแต่งตั้งอัยการขึ้นทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดิน ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุบางประการ เช่น ในขณะนั้นประเทศไทยต้องการเน้นการปรับปรุงระบบงานศาลยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับของต่างชาติมากกว่าที่จะเน้นงานอัยการ การดำเนินคดีอาญาในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นที่การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลเป็นหลัก ใครจะนำคดีมาฟ้องยังศาลจึงไม่ใช่ปัญหาสำคัญและเร่งด่วน และประเทศไทยยังขาดผู้มีความรู้ทางกฎหมายอีกมาก ถึงกับต้องมีการเปิดสอนกฎหมายขึ้นในกระทรวงยุติธรรม แม้แต่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น ต้องทรงเป็นผู้สอนด้วยพระองค์เอง เพื่อวางรากฐานของกระทรวงยุติธรรมให้แก่ประเทศไทย และสรรหาบุคคลที่จะเป็นผู้พิพากษาต่อไป⁶

เหตุผลที่แท้จริงสำหรับการจัดตั้งอัยการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดินนั้น เนื่องจากผลกระทบของการดำเนินคดีอาญาในศาลต่างประเทศซึ่งมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทย กล่าวคือ เมื่อคนต่างชาติในบังคับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เช่น คนฝรั่งเศส เกิดเรื่องวิวาทกับคนไทย คนในบังคับฝรั่งเศสต้องการให้รัฐบาลไทยจับตัวคนร้ายมาลงโทษให้ได้ และถ้าศาลไทยพิพากษายกฟ้อง คนในบังคับฝรั่งเศสก็มักจะเกิดความสงสัยในผลของคดีและก็ไปพูดกับกระทรวงต่างประเทศให้มาสอบถามเรื่องดังกล่าวกับทางรัฐบาลไทย ทำให้เกิดข้อพิพาทบาดหมางกับรัฐบาลไทยเรื่อยไป หรือในกรณีที่คนในบังคับฝรั่งเศสเป็นผู้กระทำความผิดในประเทศไทย แต่ไม่ต้องขึ้นศาลไทย กลับไปขึ้นศาลกงสุลของตนเอง โดยอ้างว่ากฎหมายไทยและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยล้าหลังและป่าเถื่อน จึงได้เกิดวิธีการแต่งตั้ง “อัยการ” ขึ้นทำหน้าที่ในนามแผ่นดิน โดยถ่อมตัวลงไปเป็นโจทก์เหมือนราษฎรทั่วไปในการ

⁵ เฟิงอ๋าง น.73.

⁶ เฟิงอ๋าง น.72.

ฟ้องร้องคดีในศาลกงสุลหรือศาลไทย ให้มีการชำระคดีด้วยความเป็นกลาง จึงเป็นการจัดให้มีตำแหน่งของบุคลากรขึ้นมาก่อน โดยที่ยังมิได้ก่อตั้งองค์กรต้นสังกัดของบุคลากรเหล่านั้น คือ “กรมอัยการ” ขึ้นเลย⁷

คำว่า “อัยการ” ตามปทานุกรมกระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 เขียนเป็นว่า “อัยการ” (มี ย สองตัว) โดยพลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงให้ข้อสังเกตว่า ที่เขียนเช่นนี้ก็เพี้ยนเมื่อออกปทานุกรมฉบับนี้เอง แต่ก่อนไม่เคยเห็นเขียนเช่นนี้มาก่อน ครั้นมาถึงปทานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ได้กลับไปใช้คำว่า “อัยการ” โดยคำว่า “อัย หรืออัยย” เป็นภาษาบาลี แปลว่า ผู้เป็นเจ้าผู้เป็นใหญ่ นาย และคำว่า “การ” หมายถึง งานหรือหน้าที่ ฉะนั้นคำว่า “อัยการ” เมื่อแปลตามรากศัพท์หมายความว่า งานของผู้เป็นเจ้านาย หรืองานของผู้เป็นใหญ่ แต่พจนานุกรมได้ให้ความหมายผิดแผกออกไป โดยแปลความหมายว่าชื่อกรมหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ฟ้องความแผ่นดิน หรือเจ้าหน้าที่ในกรมนั้น⁸ เนื่องจากอัยการแต่เดิมเรียกว่า “ยกกระบัตร หรือ ยกกระบัตร หรือ ยกบัตร” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ จึงได้แปลความไว้ว่าตำแหน่งข้าราชการครั้งโบราณสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี ตำแหน่งเจ้าพนักงานเกี่ยวกับอรรถคดีตรงกับอัยการในบัดนี้ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายธุรการของศาลตรงกับผู้อำนวยการศาลยุติธรรมในบัดนี้ เจ้าหน้าที่ในการจัดหาเครื่องใช้ของทหาร ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น มงสิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ราชทูตของพระเจ้า หลุยส์แห่งประเทศฝรั่งเศส ได้บันทึก ได้บันทึกเหตุการณ์บ้านเมืองของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2230 โดยกล่าวถึง “ออกพระยกบัตร” เป็นทำนองอัยการแผ่นดินและมีหน้าที่สอดแนมความเคลื่อนไหวของเจ้าเมือง เป็นที่ตั้งตำแหน่งไม่สืบทายาทถึงบุตร ในหลวงทรงแต่งตั้งจากบุคคลที่ทรงไว้พระราชหฤทัย... “ออกหลวงแพ่ง” เป็นผู้รักษาสมุดพระราชกำหนดกฎหมายหรือพระราชประเพณีพิพากษาอรรถคดีไปตามนั้น และในขณะที่มีการพิจารณาคดี ออกหลวงแพ่งก็เป็นผู้อ่านตัวบทกฎหมายที่ยกขึ้นพิจารณาคดีนั้นๆ และเป็นผู้วางคำตัดสินนั้นเอง ในกฎหมายตราสามดวงได้ระบุอำนาจหน้าที่ของยกกระบัตรไว้เป็นหมวดหมู่ ดังนี้

- 1.ให้สอดส่องดูแลผิดและชอบแห่งเจ้าเมืองและกรมการเมือง
- 2.ให้สอดส่องอรรถคดีความในหัวเมือง

⁷ เพ็งอ้าง, น.72.

⁸ หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรูญโรจน์, “อัยการไทย”, ใน อัยการไทย, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2539), น.3.

- 3.ให้ถวายรายงานความเป็นไปในกิจการบ้านเมืองในหัวเมืองนั้นๆ
- 4.ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการรณรงค์สงครามกับเจ้าเมืองด้วย
- 5.ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงได้แก่งานพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาในหัวเมือง⁹

ตำแหน่งยกกระบัตรนี้ปรากฏความในพระราชพงศาวดารว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในขณะที่ยังทรงรับราชการอยู่ที่เมืองราชบุรี มีนามอยู่ในตำแหน่งว่า “หลวงยกกระบัตร” เมื่อพระชนมายุ 25 พรรษา ซึ่งตรงกับ พ.ศ.2305 และเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2536 สมเด็จพระสังฆราชได้รับสั่งไว้ในคราวที่ประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในพิธีเปิด “อาคาร 100 ปีและพิพิธภัณฑ์อัยการไทย”ของสำนักงานอัยการสูงสุดว่า ทรงเคยเป็นอัยการหรือเป็น “พระมหากษัตริย์อัยการ” มาก่อน ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งกรมอัยการใน พ.ศ.2436 ตำแหน่งยกกระบัตรยังคงมีอยู่ในทุกหัวเมืองมณฑล แต่เมื่อมีพระราชโองการประกาศรวมพนักงานอัยการ ฉบับลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2458 คำว่า “ยกกระบัตร”จึงได้เปลี่ยนมาเรียกชื่อว่า “อัยการ” เนื่องจากอำนาจหน้าที่ของยกกระบัตรเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่เหมือนกับของเดิมเลยเพราะยกกระบัตรเดิมหาได้รู้จักระบบการดำเนินคดีสมัยใหม่ไม่ และให้เปลี่ยนนามตำแหน่ง “ยกกระบัตรมณฑลและยกกระบัตรเมือง” เป็นให้เรียกชื่อใหม่ว่า “อัยการมณฑลและอัยการเมือง”¹⁰

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำนิยามของ “อัยการ” ว่า ชื่อกรมหนึ่งซึ่งมีหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน เจ้าหน้าที่ในกรมนี้ ทำหน้าที่ทนายแผ่นดิน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5) บัญญัติว่า “พนักงานอัยการ”หมายความว่าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้ จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้ พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 4 บัญญัติว่า “พนักงานอัยการ”หมายความว่า ข้าราชการสังกัดกรมอัยการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดี และในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2521 มาตรา 5(1)บัญญัติว่า “ข้าราชการอัยการ”คือข้าราชการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีตามกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ดังนั้น จะเห็นว่าการอ้างความหมายจากกฎหมายฉบับต่าง ๆ จะคล้ายคลึงกันในเอกสารฉบับนี้จึงขอเรียกทั้งคำว่า “อัยการ”และ“พนักงานอัยการ”ตามความเหมาะสมแต่ละเรื่อง

⁹ เพิ่งอ้าง น. 6-7.

¹⁰ เพิ่งอ้าง น. 8-9.

ในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยยังไม่มีอัยการ การฟ้องความอาญาเป็นหน้าที่ของราษฎรผู้เป็นโจทก์จะต้องไปดำเนินการฟ้องเอง ตลอดจนถึงสืบพยานในคดีเองทั้งสิ้น ศาลในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ชำระคดีความโดยการสอบถามเอง ไม่ต้องมีโจทก์หรือทนายจำเลย เพราะศาลจะทำหน้าที่เป็นทั้งโจทก์และผู้ชำระความไปในตัว การดำเนินคดีอาญาแบบดังกล่าวได้เป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนได้มีการก่อตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นโดยให้รวมศาลที่แยกย้ายอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ทั้งหลายมารวมอยู่ในที่เดียวกันในกระทรวงยุติธรรมและด้วยเหตุผลและความจำเป็นจึงได้มีเจ้าพนักงานเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาในนามของแผ่นดินพร้อมกันด้วย ดังที่กล่าวใน “ที่มาของอัยการ” ข้างต้นแล้วว่า ในหนังสือโครงร่างการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 3 สิงหาคม ร.ศ.109 มีข้อความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงกรมอัยการไว้ว่า “ข้อ 6 กรมอัยการเป็นเจ้าพนักงานสำหรับเป็นโจทก์ เป็นทนายในคดีความแผ่นดิน คือ ความนครบาลซึ่งมีโทษในลักษณะอาญาหลวง อันเป็นอุกฤษโทษ มหันตโทษ และเป็นเจ้าพนักงานที่ปรึกษากฎหมายของข้าราชการ มีตำแหน่งเจ้ากรม 1 เนติบัณฑิต 4 เสมียนเอก โทสามัญ”

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังไม่มี การก่อตั้งกรมอัยการและแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ทำหน้าที่อัยการขึ้นทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดิน ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุบางประการ คือในขณะนั้นประเทศไทยต้องการเน้นการปรับปรุงระบบงานศาลยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับของต่างชาติมากกว่าที่จะเน้นงานอัยการ การดำเนินคดีอาญาในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นที่การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลเป็นหลัก ใครจะนำคดีมาฟ้องยังศาลจึงไม่ใช่ปัญหาสำคัญและเร่งด่วน นอกจากนั้น ประเทศไทยยังขาดผู้มีความรู้ทางกฎหมายอีกมาก จึงต้องมีการเปิดสอนกฎหมายขึ้นในกระทรวงยุติธรรม แต่ก็ไม่มีผู้สอนเพียงพอแม้แต่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น ต้องสละเวลามาทรงเป็นผู้สอนด้วยพระองค์เอง เพื่อวางรากฐานของกระทรวงยุติธรรมให้แก่ประเทศไทย และสรรหาบุคคลที่จะเป็นผู้พิพากษาต่อไป เหตุผลที่สำคัญในการจัดตั้งกรมอัยการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดินนั้น เนื่องมาจากผลกระทบของการดำเนินคดีอาญาในศาลต่างประเทศซึ่งมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเหนือดินแดนไทย จึงเกิดวิธีการแต่งตั้งอัยการขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นโจทก์ในนามแผ่นดิน โดยถ่อมตัวลงไปเป็นโจทก์เหมือนราษฎรทั่วไปในการฟ้องร้องคดีในศาลกงสุลหรือศาลไทย และให้มีการชำระคดีด้วยความเป็นกลางโดยอัยการจะเป็น “บุคคลตามนิติสมมุติ”¹¹

¹¹ หม่อมหลวงศุภกิตต์ จรุงโรจน์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 8 , น. 8-9.

ในที่สุด เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2436(ร.ศ.112) ได้มีกฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก่อตั้งกรมอัยการขึ้นเป็นครั้งแรกในสังกัดของกระทรวงยุติธรรม โดยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของราชาธิปไตย เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของราชาธิปไตย เป็นทนายความในนามราชาธิปไตย เป็นพนักงานร่างแต่ประกาศพระราชบัญญัติต่างๆ แปลกฎหมายนานาชาติออกเป็นภาษาไทย ฟ้องกล่าวโทษผู้กระทำผิดลงพระราชอาญา ในเวลาต่อมาคือ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2436 จึงได้มีประกาศเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งบุคคลให้เข้ารับตำแหน่งอัยการเป็นครั้งแรกโดยทางราชการถือว่า อัยการเป็นข้าราชการตุลาการและสับเปลี่ยนหน้าที่กันได้¹²

ในระยะแรกที่ก่อตั้งกรมอัยการขึ้นนั้น อัยการยังแยกสังกัดกันอยู่ ไม่ได้รวมกันในการมอัยการทั้งหมด เหมือนอย่างตุลาการที่เคยกระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมในสมัยแรกเริ่มเช่นเดียวกับ อัยการจึงแบ่งออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ¹³

อัยการประเภทแรกได้แก่ อัยการที่สังกัดกรมอัยการ มีอำนาจดำเนินคดีอาญาที่เกินอำนาจของศาลปรีศภาโดยมีพลตระเวนหรือราชฎรเป็นผู้กล่าวหาในเขตกรุงเทพฯ ไม่ว่าจะเป็ในศาลกงสุลหรือในศาลไทยแล้วแต่สัญญาติบังคับของจำเลย ศาลปรีศภาเป็นศาลที่พิจารณาคดีเล็กๆน้อยๆ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นศาลแขวงในปัจจุบัน และอัยการยังจะทำหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานเบื้องต้นว่ามีมูลความผิดหรือไม่ ถ้ามีก็จะสั่งให้ไปดำเนินคดียังศาลกระทรวงที่เกี่ยวข้องต่อไป

อัยการประเภทที่สอง ได้แก่ อัยการที่ประจำตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ เช่นกัน และมีอำนาจดำเนินคดีตามที่กระทรวงหรือทบวงของตนเป็นผู้กล่าวโทษ เช่น อัยการสรรพากร สังกัดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีอำนาจดำเนินคดี เฉพาะที่เกี่ยวกับสุราและฝิ่น เป็นต้น

อัยการประเภทที่สาม ได้แก่ อัยการประจำกรมนครบาล ซึ่งแต่งตั้งจากพลตระเวน หรือตำรวจขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตรวจปราบปรามอาชฎากรรมในกรุงเทพฯ หน่วยงานของพลตระเวนในภายหลังได้มีการก่อตั้งขึ้นเป็นกรมตำรวจนครบาลภายในกระทรวงพระนครที่ดูแลความสงบเรียบร้อยและมีอัยการประจำกรมพระนครบาลอยู่ด้วย โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในศาลชั้นไต่สวนในตำบลที่เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นนอก หากคดีมีมูลและจะต้องฟ้องต่อศาลอาญา

¹² เฟิ่งอ้าง ,น.21.

¹³ เฟิ่งอ้าง , น.23.

หรือศาลกงสุล ก็จะส่งเรื่องไปให้อัยการ ในสังกัดกรมอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไป อัยการประเภทนี้ ได้มีประกาศยกเลิกเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2472 และให้ออทนิกการไปรวมกับอัยการสังกัดกรมอัยการ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2472 เป็นต้นไป และ

อัยการประเภทที่สี่ ได้แก่ อัยการในต่างจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ.114 แต่ไม่ได้ระบุว่าให้สังกัดอยู่กระทรวง ทบวง กรมใด จนใน ร.ศ.116 จึงมีการตราข้อบังคับของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยลักษณะการปกครองหัวเมืองขึ้นเพื่อให้มีอัยการตำแหน่ง “ยกกระบัตร” ในทุกหัวเมืองมณฑล มีฐานะเป็นตำแหน่งกรมการเมือง มีอำนาจหน้าที่เป็นนายแผ่นดินทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา เป็นเจ้าหน้าที่ไต่สวนหาพยานหลักฐาน เป็นเจ้าหน้าที่ปราบปรามโจรผู้ร้าย เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจตราให้การเป็นไปตามคำพิพากษาของศาลในคดีของตน และเป็นเจ้าหน้าที่ทำสถิติคดีอาญากระทรวงมหาดไทย จึงเห็นได้ว่า อัยการในหัวเมืองมีอำนาจหน้าที่ และเขตท้องที่กว้างกว่าอัยการในสังกัดกรมอัยการที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะคดีอาญาในกรุงเทพฯ และอำนาจหน้าที่ของยกกระบัตรที่ทำหน้าที่อัยการในหัวเมืองนี้ได้มีเนื้อหาสาระแตกต่างไปจากยกกระบัตรในสมัยเดิมโดยสิ้นเชิงด้วย

จากการแบ่งประเภทอัยการทั้งสี่ข้างต้นทำให้เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินงานหลายประการ จึงเกิดความคิดที่จะนำอัยการทั้งสี่ประเภทมาอยู่รวมในสังกัดเดียวกัน โดยในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2458 รัชกาลที่ 6 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมอัยการหัวเมืองเข้ากับอัยการกรุงเทพ เปลี่ยนตำแหน่งอัยการหัวเมืองที่เรียกว่า ยกกระบัตรมณฑล และยกกระบัตรเมืองเป็นอัยการมณฑลและอัยการเมือง ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2459 เป็นต้นมา และมีการกำหนดขั้นตอนในการรวมตัวกัน โดยให้เปลี่ยนอำนาจแต่งตั้งอัยการ จากเดิมที่มีพระบรมราชานุญาตผ่านการพิจารณาของเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ไปเป็นให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการเป็นผู้แต่งตั้งอัยการ เพื่อให้มีอำนาจให้คุณให้โทษแก่อัยการได้ ทั้งนี้ ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ.127 ต่อมา ได้ขยายอำนาจการแต่งตั้งอัยการทั้งในกรุงเทพและในต่างจังหวัดด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประกาศการรวมตัวของอัยการ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2458 และสุดท้าย ได้มีประกาศเรื่องเลิกอัยการพระนครบาลโดยให้รวมอัยการพระนครบาลเข้าในกรมอัยการด้วย แต่ยังให้ตำรวจนครบาลมีอำนาจหน้าที่อย่างเช่นอัยการ ไต่สวนและฟ้องร้องคดีต่อศาลบริสภา(ศาลแขวง)ในคดีเล็กน้อยๆ ต่อไปตามเดิม ส่วนคดีอื่นนอกเหนือจากที่ต้องฟ้องยังศาลบริสภา ให้โอนไปดำเนินคดีที่กรมอัยการแทน จนในวันที่

15 กรกฎาคม พ.ศ.2472 อัยการไทยทั้งหมดจึงได้รวมมาขึ้นอยู่ที่เดียวกันในกรมอัยการ สังกัดกระทรวงยุติธรรม หมดทุกประเภท¹⁴

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2475 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้โอนกรมอัยการ สังกัดกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยด้วยเหตุที่ว่า แต่เดิมอัยการในหัวเมืองเคยสังกัดกระทรวงมหาดไทย แต่อัยการในกรุงเทพมหานคร ได้นำไปรวมกับกรมอัยการ สังกัดกระทรวงยุติธรรมเดียวกัน โดยที่สมควรจะยกมาไว้ในกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติการถนัดขึ้นเพราะฉะนั้นให้โอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมมาขึ้นในกระทรวง มหาดไทย¹⁵ ในปี พ.ศ.2478 เมื่อพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้ประกาศใช้บังคับได้กำหนดให้การฟ้องคดีอาญาตกเป็นหน้าที่ของอัยการแต่ฝ่ายเดียว ตำรวจนครบาลไม่มีอำนาจฟ้องคดีอีกต่อไป ยกเลิกศาลปริศนา และในปีเดียวกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ประกาศใช้โดยรวบรวมวิธีปฏิบัติการดำเนินคดีอาญาที่กระจัดกระจายอยู่หลายแห่งให้มารวมอยู่ในที่แห่งเดียวในลักษณะ “ประมวล (Code)” อัยการถูกจำกัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาลงโดยอัยการจะฟ้องคดีอาญาต้องให้มีการสอบสวนมาก่อน และอัยการจะสอบสวนคดีเองอย่างแต่ก่อนไม่ได้อีกต่อไป พร้อมกันนี้ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติอัยการ พ.ศ.2478 กำหนดหน้าที่ของอัยการไว้อย่างถี่ถ้วนชัดเจน ให้ยกเลิกการทำหน้าที่ของตำรวจนครบาลในฐานะอัยการในศาลปริศนา และให้โอนมาให้อัยการทำหน้าที่แต่ฝ่ายเดียว พระราชบัญญัติอัยการดังกล่าว มีผลใช้บังคับอยู่จนถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2498 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานภายในมากมาย ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่เสียใหม่ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายเก่าเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์¹⁶ อำนาจหน้าที่หลักของอัยการในคดีอาญาจึงปรากฏชัดเจนตามบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

เมื่อครั้งแต่งตั้งอัยการขึ้นสังกัดกระทรวงยุติธรรมในระยะเริ่มแรก อัยการและตุลาการสามารถโยกย้ายและสลับเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและหน้าที่กันได้ แต่หลังจากปี พ.ศ.2465 เมื่อต้องโอนไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยทำให้ฐานะของอัยการกลายเป็นข้าราชการพลเรือนเหมือนกับข้าราชการในกรมอื่นๆ ที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมา จึงได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติ

¹⁴ เพิ่งอ้าง, น.26.

¹⁵ เพิ่งอ้าง, น.29.

¹⁶ เพิ่งอ้าง, น.32.

ระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2503 ขึ้นเพื่อแยกอัยการออกจากข้าราชการพลเรือนอื่นอย่างเด็ดขาดโดยมีเหตุผลว่า อัยการเป็นทนายแผ่นดิน มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนไว้มากมาย จึงต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเทียบเท่ากับตุลาการ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการต้องเป็นไปโดยอิสระตามบทบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกันกับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายนี้¹⁷ และต่อมาได้มีการปรับปรุงกฎหมายฉบับดังกล่าวอีกหลายครั้งด้วยกัน จนต้องมีการรวบรวมแก้ไขเพิ่มเติมและนำมาออกเป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. 2521 ซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน อัยการจึงมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนทั่วไป

แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลายสิบปีและพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการโดยรวมก็ได้พบกับปัญหาขัดข้องด้วยกันหลายประการ จนเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศแยกกรมอัยการออกจากกระทรวงมหาดไทยไปเป็นหน่วยงานอิสระไม่สังกัดสำนักงานนายกรัฐมนตรี หรือหน่วยงานใดโดยให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี และเปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานอัยการสูงสุด” เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้นและมีให้อิทธิพลทางการเมืองเข้ามาก้าวก่ายการดำเนินคดี ซึ่งจะให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนโดยส่วนรวมด้วย¹⁸ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงมีความเป็นอิสระในการบริหารงานยุติธรรมและจัดระเบียบภายในเพื่อให้การบริหารงานสามารถตอบสนองต่อความยุติธรรม ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และผลประโยชน์ของรัฐได้

¹⁷ เพิ่งอ้าง, น.32.

¹⁸ เพิ่งอ้าง, น.34.

2.2 ภารกิจหลักของสำนักงานอัยการสูงสุด มี 4 ประการ¹⁹ ได้แก่

2.2.1 อำนาจความยุติธรรม

พนักงานอัยการจะต้องพิจารณาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยคดีทั้งปวง ดำเนินคดีอาญาทางศาล และดำเนินอรรถคดีตามอำนาจหน้าที่ในฐานะทนายแผ่นดิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทุกประการ รวมทั้งตามวิธีพิจารณาความอาญาพิเศษตามกฎหมายเฉพาะเรื่องด้วย เช่น พระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ.2526 พระราชกำหนดการกักขังที่เป็นการขังประชาชน พ.ศ.2527 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472 พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างต่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 และอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของอัยการตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11(1)(3)และ(7) เป็นต้น

2.2.2 รักษาผลประโยชน์ของรัฐ

สำนักงานอัยการสูงสุดจะต้องพิจารณาและให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ดำเนินอรรถคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐและนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายในฐานะทนายแผ่นดิน โดยเฉพาะในคดีแพ่งที่ต้องว่าต่างหรือแก้ต่างแทนหน่วยงานของรัฐในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น อัยการจะต้องให้ความเห็นทางกฎหมายและตรวจพิจารณาร่างสัญญาหรือข้อตกลงที่หน่วยงานของรัฐประสงค์จะลงนามกับเอกชนตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2535 ตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือที่ นร 0205/ว 18 ลงวันที่ 9 กันยายน 2535 หรือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพัสดุ พ.ศ.2535 หรือฉบับอื่นๆ อีกมากที่กำหนดไว้เช่นนั้น ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11(3)(4)(5)และ(8) เป็นต้น

¹⁹ เสริมเกียรติ วรดิษฐ์, “การสังคดีของอัยการ,” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 44 ,ประจำปี 2545, น.20-21.

2.2.3 คุ่มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

กฎหมายหลายฉบับได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตั้งแต่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 การให้ ความช่วยเหลือแก่ประชาชน และเผยแพร่ความรู้กฎหมายในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดประชาชนผ่านทางสื่อประเภทต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถปกป้องและคุ้มครองตนเองได้ รวมทั้งการฟ้องคดีแทนราษฎรคนใดคนหนึ่งที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้เอง ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11(6) เป็นต้น

2.2.4 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่างๆ พระราชบัญญัติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ.2508 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 และอื่นๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการและสำนักงานอัยการสูงสุดค่อนข้างกว้างขวางมากแทบจะหาขอบเขตไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านอรรถคดีความทุกประเภท ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา คดียาเสพติด คดีเยาวชนกระทำความผิด คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีเกี่ยวกับนักการเมือง การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายแก่หน่วยงานของรัฐในทุกระดับและทุกประเภท การคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน การปกป้องเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีต้องตกเป็นจำเลยต่อศาล เป็นต้น

2.3. อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในปัจจุบัน

นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่หลักในการดำเนินคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว อัยการยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.2498 มาตรา 11 ไว้ด้วยกัน 8 ประการ คือ ²⁰

2.3.1 ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ เช่น ในประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติให้อัยการมีหน้าที่ร้องขอเกี่ยวกับการบังคับใช้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงและการยกเลิกการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ร้องขอให้ศาลเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก ฟ้องขอศาลมีคำสั่งให้กักกันจำเลยขอให้ศาลแก้ไขเพิ่มเติม เพิกถอนหรือกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติจำเลย หรือในการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้รับของกลางที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายพิเศษเช่น พระราชบัญญัติมาตราซัง ตวง วัด พ.ศ.2466 พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.2482 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 และอื่นๆ

2.3.2 ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดี แทนรัฐในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ เช่น การร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนสัญชาติไทยของบุคคลซึ่งได้มาโดยการเกิดในราชอาณาจักรแต่บิดาเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำการใดๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง หรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐหรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 การร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 การดำเนินคดีตามสิทธิเรียกร้องกับเรืออันเกิดจากความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่มีสาเหตุมาจากเรือหรือการดำเนินงานของเรือแทนเจ้าหนี้ เมื่อ

²⁰สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานประจำปี พ.ศ.2542, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2542) น.43.

เห็นสมควรและมีอำนาจร้องขอให้กักเรือแทนเจ้าหนี้ด้วย ตามพระราชบัญญัติการกักเรือ พ.ศ. 2534 และอื่นๆ

2.3.3 ในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ที่เจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ กิติ หรือในคดีแพ่ง หรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่ง ของ เจ้าพนักงานซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำในหน้าที่ ราชการกิติ เมื่อเห็นสมควร พนักงานอัยการจะได้รับแก้ต่างก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานอัยการ สูงสุดได้มอบหมายหน้าที่แก้ต่างคดีอาญา ที่เจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานถูก ฟ้องคดีให้กับสำนักงานคดีอาญา (กอง 1 และกอง 2) ดำเนินการเป็นการเฉพาะเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ อัยการเกิดความรู้และความชำนาญในการแก้ต่างคดีอาญาแต่เพียงอย่างเดียว เพราะพนักงาน อัยการส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับการดำเนินคดีอาญาแทนรัฐในฐานะที่เป็นโจทก์เท่านั้น ส่วนกรณีแก้ ต่างคดีแพ่งที่เจ้าพนักงานหรือราษฎรที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานถูกฟ้องนั้น หน่วยงานของสำนักงาน อัยการสูงสุดทุกแห่งสามารถรับพิจารณาและดำเนินการในเรื่องนี้ได้ เนื่องจากพนักงานอัยการต้อง ปฏิบัติหน้าที่ในการรับว่าต่าง(กรณีเป็นโจทก์) หรือ แก้ต่าง(กรณีเป็นจำเลย)เป็นปกติประจำอยู่แล้ว อัยการทุกคนจึงมีความชำนาญในการดำเนินการรับว่าต่างและแก้ต่างคดีแพ่งดังกล่าวได้

2.3.4 ในคดีแพ่งที่เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นโจทก์ หรือจำเลยซึ่งมิใช่เป็นคดีพิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่าง แก้ต่างให้ก็ได้ เนื่องจากปัจจุบัน ฐานะตามกฎหมายของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ได้ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากและมีองค์กรส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นอีกหลายรูปแบบ แม้ว่ากฎหมายของ อัยการในเรื่องนี้ไม่ได้แก้ไขตามด้วยก็ตาม ในทางปฏิบัติ อัยการก็ได้รับดำเนินการให้ตลอดมา

2.3.5 ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็น โจทก์ หรือเป็นจำเลย และมีใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่า ต่างหรือแก้ต่างก็ได้ นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายจะเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ ทำหน้าที่ในด้านใดก็ตาม สำนักงานอัยการสูงสุดได้ให้บริการกับหน่วยงานเหล่านี้เสมอมา

2.3.6 ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควร พนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้ เช่น คดีที่ผู้สืบสันดานไม่สามารถฟ้องร้องบุพการีได้ทั้งทางแพ่งและอาญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

2.3.7 ในคดีศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยตัวผู้นั้นเมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้ เช่น กรณีที่ศาลชั้นต้นลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล แต่ศาลอุทธรณ์กลับพิพากษายกฟ้องให้ปล่อยตัว พนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้ เป็นต้น

2.3.8 ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้ มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ กรณีนี้หมายถึงการผิดสัญญาประกันตัวจำเลยในชั้นศาลซึ่งอัยการสามารถร้องขอให้ศาลบังคับกับนายประกันที่ผิดสัญญาได้เองในฐานะตัวความ โดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งขึ้นใหม่อย่างเช่นคดีแพ่งทั่วไป และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ ทั้งสิ้นด้วย ทั้งนี้เป็นการบังคับคดีเพื่อชดเชยค่าเสียหายให้แก่ศาล

2.4 องค์กรอัยการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ประกาศใช้ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 แล้ว มีผลทำให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักการสำคัญไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เกี่ยวกับพนักงานอัยการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการและกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติรับรองให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมปราศจากการแทรกแซง โดยกรณีการแต่งตั้งและให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัยการสูงสุด และให้องค์กรอัยการมีนายอัยการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการ อื่นโดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่มิให้นำบทบัญญัติ

ดังกล่าวมาใช้บังคับภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 255 และ

บัญญัติรับรองให้พนักงานอัยการ ซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ 2550 สามารถปฏิบัติหน้าที่อัยการอาวุโสได้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของอัยการอาวุโส และ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบเจ็ดสิบปี และ พนักงานอัยการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่สามารถขอไปดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโสในสำนักงานอัยการซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 306

ซึ่งตามรัฐธรรมนูญนี้ได้บัญญัติหลักการทำงานขององค์กรอัยการไว้โดยประกันความอิสระในการดำเนินคดี มิให้ถูกแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เพราะจะกระทบต่อการอำนวยความสะดวกของประชาชนให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เทียบธรรม เนื่องจากพนักงานอัยการ แม้เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหารก็ตาม แต่พนักงานอัยการในฐานะข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องทำหน้าที่ในฐานะทนายแผ่นดิน และมีอำนาจชี้ขาดคดีเบื้องต้น ด้วยการคัดกรองคดี มิให้กระทบกระเทือนต่อผู้บริสุทธิ์ ถือว่าเป็นการใช้อำนาจ “กึ่งตุลาการ” เพราะคำสั่งของพนักงานอัยการย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเพื่อให้องค์กรอัยการ มีอำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้ตรวจร่างกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. และร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ เพื่อให้การบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุด สอดคล้องและเข้าถึงการอำนวยความสะดวกทางอาญาให้มากที่สุด โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่แล้วและเพิ่มเติมให้สมบูรณ์สอดคล้องกับหลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น มีการเพิ่มเติมให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ครอบคลุมภารกิจให้กว้างขวางขึ้นดังต่อไปนี้

(1) อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

(2) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(3) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐที่เป็นราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

(4) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่าง ก็ได้

(5) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณีมีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน (๓) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นคู่กรณีและมีใช้กรณีที่เป็นข้อพิพาทกับรัฐบาลหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างให้ก็ได้

(6) ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(7) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะฎีกาก็ได้

(8) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้นในการนี้ให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

(9) ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

(10) ในกรณีที่เห็นสมควร พนักงานอัยการอาจให้คำปรึกษา ตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่นิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น ก็ได้

(11) ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ทางด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(12) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนดเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายแห่งรัฐ ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.... มาตรา 11 และ

มีกฎหมายที่บัญญัติรับรองหลักความอิสระในการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ โดยให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม โดยดุลพินิจอิสระของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หากผู้เสียหายจากการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการหากประสงค์จะดำเนินคดีกับพนักงานอัยการผู้นั้น ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้เท่านั้น ตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ.... มาตรา 12 และ

โครงสร้างใหม่ของคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ประกอบด้วย

(1) อัยการสูงสุดเป็นประธาน

(2) รองอัยการสูงสุดตามลำดับอาวุโสจำนวนไม่เกินหกคนเป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่ง ทั้งนี้ ให้รองอัยการสูงสุดที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นรองประธาน

(3) กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิห้าคน ซึ่งข้าราชการอัยการที่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่ขั้น 2 ขึ้นไปเป็นผู้เลือกจาก

(ก) ข้าราชการอัยการซึ่งรับเงินเดือนตั้งแต่ขั้น 4 ขึ้นไป และมีได้เป็นกรรมการอัยการโดยตำแหน่งอยู่แล้วสามคน

(ข) ผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้ว และต้องไม่เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภา กรรมการพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือทนายความสองคน

(4) กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภามีจำนวนสองคนและคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนหนึ่งคน และให้ ก.อ. แต่งตั้งข้าราชการอัยการคนหนึ่งเป็นเลขาธิการ ก.อ.

ซึ่งภารกิจหลักของคณะกรรมการอัยการ(ก.อ.) คือ การบริหารงานบุคคลที่เป็นข้าราชการฝ่ายอัยการของสำนักงานอัยการสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ หรือข้าราชการตุลาการ โดยมี

อำนาจในการตรวจสอบวินัย แต่งตั้ง โยกย้ายพนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ เพื่อเป็นการประกันความอิสระในการปฏิบัติราชการของพนักงานอัยการ เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจอิสระในการพิจารณาสั่งคดี โดยไม่ถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาตามสายงานบังคับบัญชา หรือจากภายนอกองค์กรซึ่งสอดคล้องกับหลักการในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.... มาตรา 15 และ

ได้วางหลักเกณฑ์การเข้ารับราชการเป็นพนักงานอัยการ ไว้ว่าเมื่อรับราชการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยที่จะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการประจำกองหรืออัยการจังหวัดผู้ช่วยจะต้องได้รับการอบรมจากสำนักงานอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และเมื่อผลของการอบรมเป็นที่พอใจของ ก.อ. ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นอัยการประจำกองหรืออัยการจังหวัดผู้ช่วย และก่อนเข้ารับหน้าที่ อัยการประจำกอง หรืออัยการจังหวัดผู้ช่วย ต้องสำนึกถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปราศจากอคติในการทำงาน จึงกำหนดให้ต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำที่ว่า

“ข้าพระพุทธเจ้า(ชื่อผู้ปฏิญาณ)ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ” ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.... มาตรา 35 และ

ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และประเพณีปฏิบัติของทางราชการ และบริหารงานบุคคล จัดการงบประมาณ ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการที่อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองอัยการสูงสุดหรือข้าราชการฝ่ายอัยการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้และให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ หรือ คำสั่งเพื่อการปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่งในส่วนที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.อ. ตาม พระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พ.ศ....มาตรา 9

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะเห็นได้ว่า สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาแก่ประชาชนให้มากที่สุด